

Kafka sírja

regényrészlet

Adam nyűgös volt a tömegben, lepisszegték a rabbi beszéde közben, sírni kezdett, ezért Hana hamarabb hazaindult.

Krankkal kettesben mentünk, útközben jobb kedvre derült, mintha benne is enyhült volna az ünnepet közvetlenül megelőző feszültség. Odafelé és a templomban nyilván azon is idegeskedett, milyen ismerősbe futhat bele, aki értesülhetett nyugdíjazásáról. Nem mertem megkérdezni, akadt-e konkrét oka eltávolításának, vagy csak anyagi okokból volt egyszerűbb megszabadulniuk tőle, miután átlépte a nyugdíjkorhatárt. Annyit sikerült kiszednem belőle, hogy felajánlottak neki egy megbízásos munkát, amit először visszautasított, de amin azóta is rágódik, nem kellene-e mégis elfogadnia. Szűkszavú válaszokat adott, nem könnyen ment vele a beszélgetés, és nem is nagyon nézett rám, miközben felelgetett.

Mire megérkeztünk hozzájuk, nagyjából készen állt a vacsora. Nem hívtak vendégeket ezúttal sem. Krank odabent játszani kezdett a kádban ülő gyerekekkel. Kettesben maradtunk a konyhában Hanával. Megkérdeztem, hol vannak apja barátai, akikkel annak idején találkoztam náluk. Úgy tűnt, rendszeresen összejárnak.

Mióta Adam megszületett, nemigen hív senkit. Nem nagyon igényli a társaságot. Inkább ő megy vendégségbe, ha hívják. De nem nagyon hívják, sóhajtott. Régi ellenzéki barátai többsége habókosnak tartja Krankot, mesélte, nemcsak a zsidósághoz való visszatérése, hanem az utóbbi évek heves közel-keleti konfliktusai közepette fokozódó Izrael-pártisága és erősen bevándorlás- és iszlámellenes álláspontja miatt is. A vallásos öregemberek közül szabad szájú értelmiségiként lóg ki, a hitközség vezetőivel pedig, akik között régi elvbarátai is akadtak, elbocsátása miatt van haragban.

Neked nem hiányzik a társaság?, kérdeztem Hanát.

Inkább házon kívül találkozom a barátaimmal, húzta ki a sütőből a jénai tálát a töltött pulykával és a mellé karikázott krumplival, répaszeletekkel. Örülök, ha kimozdulhatok kicsit. Legalább vigyáz Adamra.

Meglocsolta zsírjával a húst, visszatolta, és két kerek barheszt tett be a tál mellé, hogy ropogósra melegedjen.

Jó apa volt? Hogy emlékszel?

Ezt most fogjuk megbeszélni?

Még fürdenek...

Részlet a regényből, mely a Gondolat Kiadónál jelenik meg az Ünnepi Könyvhétre.

Hana lehajolt, és elővette a hűtőből a salátát. Néztem megfeszülő fenekét az alul színes virágmintás, fekete Desigual ruhában. Nem tudtam, Noé miatt, vagy a vele kapcsolatos tartózkodás miatt nem érzek semmit.

Nem sok emlékem van apámmal kapcsolatban, fordult felém. Azt olvastam, hogy az nem jó. Miután megszülettem, a bársonyos forradalommal voltak elfoglalva, nem velem. Anyám szüleinek sokkal jobban emlékszem. Szerettem náluk lenni. Lényegében ott töltöttem a gyerekkorom. De ők meghaltak pár éve. Anyám pedig sokkal korábban.

Lehet, hogy apádnak büntudata van, és Adammal kompenzál.

Nyomaszt néha, de sajnálom is, öntött borecetet a mézhez, hogy dresszinget keverjen. Mindig szégyelltem, hogy velem egykorú csajai voltak. Azt hittem, ez valami perverzió. Még szerencse, hogy nagy ez a lakás, és szeparált a lakrésze. A szomszéd lakást nyitottuk össze ezzel. Még saját konyhája is van. De mióta Adam megvan, nem érdekli senki és semmi más. Lehet, hogy tényleg büntudata van.

Nem tartottál attól...

Mitől?

Hogy apád és Adam, biccenttem a szoba felé. Hogy esetleg túllép bizonyos határokat.

Bolond vagy? Hogy kérdezhetsz ilyet?

Előfordul. Csak mert úgy rá van kattanva.

Hogy juthat ilyesmi egyáltalán az eszedbe? Sose csinálna ilyet. Azok a lányok húszévesek voltak. Anyámra emlékeztették, aki fiatalon halt meg. Apa attól fogva retteg, hogy másvalakit is elveszít. Közben meg is öregedett. Bezárkózott.

És anyádra hogy emlékszel?

Nem nagyon. Hamar ment el. De mi ez a faggatózás?, kapta fel a fejét. Indulatát túlzottan könnyű hang kísérte.

Csak ismerkedünk, mosolyodtam el.

Nem érttem, mit művelek. Nem érttem, mit akarok tőle. Ha voltak is barátai, régóta nem beszélgethetett senkivel bizalmas ügyekről. Beszélgetésünk azonban inkább kihallgatás jellegét öltötte, mert köztünk sem volt bizalmas a viszony, inkább csak úgy tettünk, mintha az lett volna. Ez is többet adott a semminél.

Bevittük a húst, a köreteket, a barheszt, a céklát, a zöldsalátát és az öntetet. Az asztalon már ott díszelgett a bor, a gerezdekre vágott alma, gránátalma, üvegtálkában méz, az ünnepi vacsora megannyi kelléke. Hana elhelyezte a sültet, letakarta a barheszt egy héber áldással hímezett csipkés terítővel, és bekiabált a gyerekszobába.

Apa, készen vagyunk! Ehetünk.

Ebben a családban, gondoltam a salátástállal a kezemben, senki nincs igazán a helyén. Mindenki helyettesít valakit. Persze honnan nem hiányzik valaki? Vagy csak mentegetőzöm, mert tudom, hogy Adam hiányérzetekkel nő majd fel? És nekem ki vagy mi hiányzik? Az ember ötven fölött is árva, ha meghalnak a szülei, de lehet akkor is magányos, ha élnek. Normális dolog Noé szemére vetni, hogy olyan sokat van távol? Nem a gyerekkori hiányérzet, az elhagyatottság hangja szólal meg a felnőtt indulata mögött? Ezért nem akartam volna gyereket? És Noé miért utazik annyit, ha kell, ha nem? Mit keres, vagy mi elől menekül? Mit kezdenénk egymással, ha mindig otthon lenne? Mi lehetne a szerepem egy

családban, ha csak vendég lehetnék, a családapát nem játszhatom, mert nem vagyok alkalmas rá? Másrészt, megértheti-e egy gyerek, ha nincs jelen az életében az apja vagy az anyja? Megértheti-e a másik ember korlátait?

Kiesett néhány másodperc. Nem emlékeztem később, hogy letettem a tálat, vagy Hana vette ki a kezemből. Körbevettük az asztalt, beültettük Adamot az etetőszékbe, és mi is helyet foglaltunk.

Krank, fején kipával, kézbe vette az imakönyvet, felemelte az ezüstserleget, és elmondta az áldást. Ittunk a borból, édes évet kívántunk, mézbe mártottuk az előmelegített, ropogós barheszt, az almát. Szórakoztató volt látni, hogy Adam cuppogva élvezi a mézet, és viccesnek tartja, ahogy sűrű patakokban csorog a kalácsról a tányérra. Hana mosolyogva hagyta, hadd küzdjek vele, ragadtunk már mind a ketten.

Miközben zakatolt bennem a néhány napja feltámadt szorongás, jólesett, hogy a gyerek gyengédségével, mókázásával elterelhetem a figyelmem, de folyamatosan úgy éreztem, tartanom kell magam, hogy ne látsszon rajtam a nyugtalanság. Hana közben tálalta a csirkét, a krumplit, a céklát, és próbálta rávenni Adamot, hogy fejezze be a nyalakodást.

Mossatok újra kezét, mert mindent összeken, kérte Hana, miközben kivitte a mézet a konyhába. Adam üvöltött, de amikor kiemeltem az etetőszékből, majd kettesben maradtunk a fürdőszobában, és egyenként lemostam ragadós ujjait, elcsitult. Későn ettünk az esti templom miatt, ilyenkor már aludni szokott. Mire visszaültünk, Krank újra töltött az izraeli fehérborból, és nekiláttunk a vacsorának. A fűszeres hús mellé jól csúszott az ital. Mire befejeztük a főételt, ki kellett nyitni egy újabb üveget.

Adam nagyokat ásított, dörzsölte a szemét, Hana elvitte lefeküdni. Krank oltozottabban beszélgetett velem, mint korábban, amit az elfogyasztott bornak tulajdonítottam.

A tömeges közel-keleti és afrikai bevándorlásra terelődött a szó, meg az európai terrortámadásokra, ami Csehországban is felzaklatta a kedélyeket. Krank álláspontja először cinikusnak tűnt. Azt mondta, örül annak, hogy milliószámra érkeznek szírek, líbiaiak, sőt közép-afrikaiak, és ezzel elkezdődik a régi Európa vége. Örül annak, hogy Európa megtapasztalja az együttélést az arab világgal, beleértve a terrort és az iszlám fundamentalizmust, amit Izrael is megtapasztalt a Közel-Keleten. Minden áldozatnál ökölbe szorul a keze, akár Párizsban, akár Brüsszelben, akár másutt éri őket a kés, a lövedék vagy a robbantás, de mindez, mondta, talán hozzájárul a felismeréshez, ami eddig váratott magára.

Vitkozni kezdtem vele, hogy éppen ellenkezőleg is elsülhet a dolog. A félelem hatására megint a szabadság híveit, a liberálisokat, a zsidókat, és persze Izraeli okolják majd, amit az iszlám világ a Nyugat előretolt helyőrségének érez. Krank megvonta a vállát, hogy ő nem ilyen felismerésre gondolt, ilyesmi nem is reménykedik, sőt nagyon valószínű, hogy a politika szintjén az következik be, amit én kapiskálok.

Európának, vagy annak az Európának van vége, amit mi Európának gondolunk. Eurázia lesz belőle, azután lassan észre se lehet majd venni, hogy volt itt valaha más, mint az arab világ nyugati nyúlványa.

Ez túlzás, mondtam.

Ahogy Izraelen is beteljesedett bizonyos értelemben a prófécia, a világon is be fog, mondta hirtelen. A fény fiainak harca a sötétség fiai ellen a hetedik rohamban.

Mi ez?, kérdeztem.

A holt tengeri tekercek. Isten nagy keze legyőzi Beliál seregét, birodalmának összes angyalát, és seregükben minden férfi elpusztul örökre, szavalta, mint aki fejből idézi.

Rudi, ezt nem gondold komolyan. A tekercek amúgy sem kanonizált szövegek, próbáltam elviccelni az apokaliptikus jóslatot.

A legkomolyabban.

És mi az, hogy hetedik roham?

Számolj, mondta. Az első a salamoni Szentély lerombolása, a babilóniai száműzetés és a heródesi Szentély elpusztítása a rómaiak által, az ókori zsidó állam vége. A második a középkori zsidóüldözések kora. A harmadik a spanyol kiűzetés. A negyedik az orosz, lengyel pogromok. Az ötödik a holokauszt. A hatodik a zsidók kiűzése az arab világból.

Elhallgatott.

És a hetedik?, kérdeztem türelmetlenül. Nem tettem szóvá, miért számította egynek a babilóniai száműzetést és a római pusztítást, amelyek között több mint hatszáz év telt el.

A hetedik előttünk áll, nézett rám.

Nem tudtam, engem teszel, a vita kedvéért vitatkozik, mert örül, hogy szót válthat valakivel, vagy tényleg hisz benne.

Sokat ittunk, nyújtóztam.

Egy jóvendölést csak a beteljesedése igazolhat. Addig nem cáfolható.

Végítélet, Rudi? Utolsó nagy háború? Biztos, hogy mindez szó szerint vehető?

Ez a bajotok!, emelte fel a hangját. Mindent olyan könnyen intéztek el. Nem hisztek semmiben. És sosem meritek felismerni a történelemben a mítosz beteljesedését.

Ki az a ti, Rudi? Kik nem ismerjük fel?, emeltem fel én is a hangom.

Az mindegy, legyintett. A racionalisták. Az okoskodók. A mértéktartók. A kompromisszumkeresők és a reménykedők. Akik megúszásra játszanak. Még pár év nyugalomra. De minden civilizáció kimerül egyszer. Onnan lehet látni, hogy egy másik civilizációs rendszer veszi át a helyét. Okozhatja ezt háború, vagy a háborúk, vízhiány, élelmiszerhiány vagy más természeti csapás elől menekülők áradata. Kérdés, persze, hogy azt mi okozza. Egyszer csak vége.

Te örülnél, ha ez, amiben élünk, elpusztulna? Az a világ, amiben az unokád él? Európának vége. De Izraelnek nincs vége. És Amerikának sem.

Az is ez a civilizáció.

Meglehet. Mégis más. Ártatlanabb. A milliárdosaival és a multijaival együtt. Nincs büntudata, mert nem volt gyarmattartó. Hisz a saját igazában.

Vagy talán messzebb van. Izrael viszont elég közel. Félmilliárd arab veszi körül.

Vizsont Európával szemben nem csak absztrakt eszmékben hisz. Ezért nem uralkodik el rajta az impotencia. Az önvédelemre képtelen humanizmus. Az kevés a túléléshez.

Azt hiszem, jót tenne egy kis levegő, álltam fel. Még beköszönök Hanának.

Bementem Adam szobájába. Hana felhúzott lábbal, összegömbölyödve elaludt a heverőn. A gyerek is aludt mellette a rácsos ágyban. Leültem a heverő szélére, odahajoltam Adamhoz, és az ágy rácsai között benyúlva megsimogattam a fejét. Megmoccant, ujját szopogatta. Hana is kinyitotta a szemét, felült.

Elindulok, mondtam suttogva.

Intett, hogy menjünk ki. Megnéztük még egyszer Adamot, és csendben behúztuk magunk mögött az ajtót.

Krank eltűnt, visszavonult a szobájába. Még égtek a gyertyák, de Krank leoltotta a villanyt.

Bocsánat, mondta Hana, elaludtam.

Nem lehet könnyű.

Ha időben lefektetem, nem ilyen nyűgös.

Adammal és apáddal egyszerre. Apokaliptikus gondolatai vannak.

Néha belehergelt magát.

Lehet, hogy a nyugdíjazás miatti érzéseit vetíti ki a világra.

Nem, rázta a fejét, előtte is voltak már. Kicsit agyára ment a zsidóság.

Sajnálom. Köszönöm a vacsorát. Segítek leszedni az asztalt.

Hagyd, majd holnap reggel megcsinálom. Viszont, ha akarsz... mutatott a hálószoba vagy a nagyszoba kihúzható kanapéja felé, de végül nem folytatta, elharapta a mondatot.

Mit?

Semmi. Felejtsd el.

Hana nem volt az esetem, de hirtelen mindez mellékesnek tűnt. Volt valami, egy érzés, egy hangulat, egy illúzió és egy nagyon is valóságos gyerek, aki összekötött bennünket. Erőt kellett vegyek magamon.

Nekem máshol van az életem.

Tudom. De mégiscsak ott az ember élete, ahová köti valami. Látom rajtad, hogy te is kötődsz Adamhoz.

Ti is eljöhettek Pestre. És ha nagyobb lesz, meglátogathat egyedül. Akár nálam is lakhat egy ideig.

Hana arca megfeszült. Hangja megkeményedett, ellenségessé vált.

Te együtt élsz valakivel. Arra ne is számíts, hogy elviheted.

Miért? Mégsem tőlem van? Nem én vagyok az apja? Vagy attól félsz, hogy nem akar majd visszajönni?

Sokat ittál. Jobb, ha most elmész.

Gyereket csinálni jó vagyok, de hogy velem legyen a gyerek, arra nem?

Most is veled van, nem? Korlátoztalak, hogy találkozzatok?

Én itt csak vendég vagyok.

Rajtad múlik, minek tekinted magad, rántotta meg a vállát és elfordult.

Ne keverd össze a mi kettőnk ügyét és a gyerekét, nyúltam utána, és megfogtam a karját. Elrántotta volna, de tartottam. Felszisszent és megfordult.

Normális vagy? Ki keveri össze?

Te, Hana! Te kevered össze. Szülsz egy gyereket, és azt hiszed, játékszer, ami a tiéd?

Két hónapja még azt sem tudtad, hogy gyereked van! Most meg el akarod vinni?

És miért nem tudtam? Ki miatt nem tudtam?, fogtam meg a másik karját is. Hátralépett, hadonászni kezdett, hogy kiszabadítsa a karját, mire megráztam, mintha kijózaníthatnám, és elengedtem.

Akartál volna egyáltalán gyereket?, gúnyolódott, és a karját dörzsölte. Képes vagy te egyáltalán bármit, igazán akarni?

Mélyütés volt. Mintha valakinek a vakságát okolta volna amiatt, hogy botladozik. Nem is egyből fáj, hanem mint a dumdum golyó, a mélybe fúródva.

És te?, védekeztem erőtlenül. A könyv előtt vagy a film híre előtt akartál volna velem kapcsolatot? Egy illúziót kergetsz.

Te vagy az, aki illúziót kergetsz! Fogalmad sincs, mi is egy gyerek, de fognád és elvinnéd. Felelőtlen vagy.

Én vagyok felelőtlen? Te nem tudod, mit beszélsz! Te vagy az, aki azt sem tudad, tudsz-e szülni vagy sem, és úgy feküdtél le velem! És ki tudja, még kikkel.

Takarodj innen!, mutatott az ajtó felé.

Biztos vagy benne, hogy ezt akarod?, léptem felé.

Ne érj hozzám!, emelte fel a hangját.

Rendben! Nem az apád az egyetlen bolond ebben a házban. De lehet, hogy legközelebb a bíróságon találkozunk.